

Εισηγήσεις

Προεδρείο: Β. Αμπακούμκιν, Ν. Τσαραπατσάνης, Α. Κατσιρή

Πρόεδρος (Β. Αμπακούμκιν): Καλημέρα σας. Αρχίζουμε καθυστερημένα. Είπαμε να δώσουμε τη δυνατότητα και σ' εκείνους που τυχόν μπερδεψαν τη χθεσινή ώρα έναρξης με τη σημερινή, για να έρθουν.

Προχωράμε κατ' ευθείαν στο πρόγραμμα. Πρώτος ομιλητής είναι ο κ. Βλαστός από την Ειδική Επιστημονική

Επιτροπή Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης Έργων Πολιτικού Μηχανικού με θέμα «Περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις από τα έργα Πολιτικού Μηχανικού».

Θα ήθελα να αναγγείλω επίσης ότι τη σημερινή συνεδρίαση παρακολουθεί και ο κ. Σπανός, εκπρόσωπος της Δημοκρατικής Ανανέωσης.

Θέμα: Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα έργα πολιτικού μηχανικού

Εισηγητής: **Ειδική Επιστημονική Επιτροπή Περιβαλλοντικής Διαχείρισης Έργων Πολιτικού Μηχανικού.**

Παρουσιαστής: **Θ. Βλαστός** Δρ. Συγκοινωνιολόγος.

Ευχαριστώ κύριε πρόεδρε.

Το ΤΕΕ το Φλεβάρη του 1987 αποφάσισε τη σύσταση Ειδικής Επιστημονικής Επιτροπής για την Περιβαλλοντική

Διαχείριση των έργων Πολιτικού Μηχανικού. Πράγματι, στα μέσα του ίδιου χρόνου μια Μηχανικός ειδικευμένη στη ρύπανση του αέρα, ένας Μηχανικός ειδικευμένος στην Τεχνολογία Περιβάλλοντος, τρεις Υγιεινολόγοι

Μηχανικοί και δύο Συγκοινωνιολόγοι ειδικοί σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος από τα συγκοινωνιακά έργα, συγκρότησαν την Επιτροπή. Γιατί το ΤΕΕ συγκρότησε αυτή την Επιτροπή και γιατί τώρα;

Για να απαντηθούν αυτά τα δύο ερωτήματα, πρέπει να ανατρέξουμε στις αρχές του αιώνα, στη φιλοσοφία της εποχής, που ανάγγειλε όσα θα συνέβαιναν στη συνέχεια, καθώς και ακόμα πιο πίσω στις αρχές του 19ου, τότε που μέσα στην έκρηξη της βιομηχανικής επανάστασης άνοιγαν μια μια τις πόρτες τους οι πρώτες σχολές πολιτικών μηχανικών.

Αλήθεια, το έργο του πολιτικού μηχανικού δεν είναι ταυτισμένο με την ελπίδα οικοδόμησης ενός καινούργιου κόσμου που θα ξέφευγε από τα δεσμά της παραδοσιακής κοινωνίας, της παραδοσιακής πόλης; Νέες πρωτόγνωρες διαστάσεις θα αποκτούσε ο καινούργιος κόσμος, που θα ανέτρεπε τις παλιές κοινωνικές δομές απελευθερώνοντας τον άνθρωπο. Ό,τι ανήκε στον παλιό κόσμο ήταν εμπόδιο. Η ιστορία υποτιμήθηκε.

Είναι γνωστοί οι λόγοι που μας κάνουν σήμερα να αμφισβητούμε τις βεβαιότητες των αρχών του αιώνα. Μετά από τόσες δεκαετίες εντυπωσιακών ρυθμών ανάπτυξης, όπου κανείς δεν αμφέβαλε ότι και η πιο μικρή παρέμβαση και το πιο μικρό τεχνικό έργο αποτελούσε θετική συνεισφορά στην κατεύθυνση της οικοδόμησης του νέου κόσμου, διαπιστώνουμε τώρα ότι ο αέρας που αναπνέουμε είναι βρώμικος, το ίδιο αυτά που τρώμε, ότι το φυσικό περιβάλλον φτώχινε (τα ποτάμια γίνανε συγκοινωνιακές αρτηρίες, τα δάση οικόπεδα...), ότι οι πόλεις υποβαθμίστηκαν, ότι δεν είναι και τόσο τέλειες οι κοινωνίες που φτιάχτηκαν· όσο για την ιστορία, ανακαλύπτουμε σ' αυτήν κάποιες αξίες που θα τις ζηλεύαμε.

Ο μηχανικός σήμερα ζει μια μεγάλη αντίφαση: Η δουλειά του είναι να αλλάζει το περιβάλλον. Όμως τώρα, όλοι αναρωτιούνται για κάθε του κίνηση. Του ζητούν αυτοσυγκράτηση, σεμνότητα, προσοχή. Κι όμως, παράλληλα, ο κόσμος μετασχηματίζεται ανεξάρτητα από αυτόν. Οι ρυθμοί πληθυσμιακής αύξησης υποχρεώνουν τη δόμηση να τους παρακολουθήσει και να απλωθεί στο χώρο. Τα τεχνικά έργα γίνονται όλο και πιο απαραίτητα για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες παραγωγής, κατανάλωσης και επικοινωνίας του σημερινού κόσμου.

Ενώ λοιπόν στις αρχές του αιώνα τα τεχνικά μέσα υστερούσαν σε σχέση με την ιδεολογία της εποχής, σήμερα αντίστροφα, οι τεχνικές δυνατότητες παραμένουν σχεδόν ανεκμετάλλευτες εξαιτίας του δισταγμού μας μπροστά σε κάθε παρέμβαση. Ο κάθε άνθρωπος γίνεται μέρα με τη μέρα πιο δυνατός. Οι επιπτώσεις της ύπαρξής του στο περιβάλλον είναι ασύγκριτα πιο μεγάλες από αυτές του ανθρώπου των αρχών του αιώνα. Παράγει, καταναλώνει και μετακινείται σε ρυθμούς, που κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει. Και γινόμαστε συνεχώς περισσότεροι. Περισσότεροι και πιο δυνατοί. Για το καλύτερο ή για το χειρότερο.

Τη στιγμή που αυτή η υπαρξιακή αντίφαση για τον πολιτικό μηχανικό φαίνεται να οξύνεται περισσότερο, συγκροτήθηκε η Επιτροπή μας. Δεν θελήσαμε να την παραβλέψουμε.

Έγιναν αρκετές συζητήσεις για τον προσδιορισμό κά-

ποιων προτεραιοτήτων στις δραστηριότητες της Επιτροπής (αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι η εύρεση μιας κοινής γλώσσας μεταξύ εκπροσώπων τόσων κλάδων δεν ήταν από τους πιο εύκολους στόχους). Καταλήξαμε ότι ήταν σκόπιμο και επείγον να συνταχθεί ένα τεύχος-μήνυμα, που θα αταλεί και θα απευθύνεται σε όλους τους συναδέλφους. Ένα μήνυμα ορόσημο αυτοκριτικής, που προέρχεται από τους κόλπους των ιδίων των πολιτικών μηχανικών. Όμως επίσης μήνυμα αισιοδοξίας. Γιατί εκφράζει τη βεβαιότητα, ότι εμείς οι ίδιοι είμαστε ικανοί να σχεδιάσουμε τα έργα μας, έτσι ώστε αυτά αντί να έχουν επιπτώσεις αρνητικές να ολοκληρώνονται θετικά στο περιβάλλον. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι κάθε έργο πολιτικού μηχανικού μετασχηματίζει το περιβάλλον. Όμως το περιβάλλον δεν είναι τέλειο. Υπάρχουν σχέδια και οράματα για να βελτιωθούν οι συνθήκες και ο χώρος που ζούμε. Κάθε επέμβαση πρέπει να βοηθά αυτό το στόχο. Το περιεχόμενο λοιπόν του τεύχους είναι μια συνοπτική επισκόπηση-καταγραφή όλων των κατηγοριών έργων, στα οποία εμπλέκεται ο πολιτικός μηχανικός και των πιθανών επιπτώσεών τους, θετικών ή αρνητικών, του καθενός απ' αυτά στο περιβάλλον.

Το περιβάλλον διακρίθηκε σε δύο διαστάσεις. Χωρική και πολιτιστική. Η χωρική περιλαμβάνει το φυσικό και το τεχνητό περιβάλλον. Η πολιτιστική το κοινωνικό και το ιστορικό περιβάλλον.

— Φυσικό περιβάλλον είναι ο αέρας, το νερό, η χλωρίδα, η πανίδα, το έδαφος, η μορφή. Διευκρινίζεται για την τελευταία, ότι έχει σχέση με την κλίμακα του περιβάλλοντος, τη θέση και το σχήμα των γεωγραφικών του χαρακτηριστικών.

— Τεχνητό περιβάλλον είναι η πόλη, οι μεμονωμένες κατασκευές, τα μεμονωμένα τεχνικά έργα, τα υπερτοπικά τεχνικά έργα. Τα υπερτοπικά έργα αξίζουν ιδιαίτερης προσοχής σήμερα. Πρόκειται για τα δίκτυα. Δίκτυα συγκοινωνιακά, αλλά όχι μόνο. Είναι έργα που η κλίμακά τους μπορεί να παραβληθεί με το σύνολο του εθνικού χώρου. Πολλές φορές τον ξεπερνά. Είναι αναμφισβήτητες οι τεράστιες επιπτώσεις τους στο χώρο.

Ένας μεγάλος αριθμός έργων ανήκει σε τέτοια δίκτυα. Για τέτοια έργα πρέπει να εξετάζεται η επίπτωσή τους στη μικροκλίμακα του άμεσου περιβάλλοντός τους, αλλά και στη μακροκλίμακα του ευρύτερου χώρου του δικτύου.

— Το κοινωνικό περιβάλλον είναι ο άνθρωπος, οι σχέσεις επικοινωνίας, οι κοινωνικές δραστηριότητες.

— Το ιστορικό περιβάλλον είναι η ιστορία του γεωγραφικού τόπου, του τεχνητού περιβάλλοντος, η ιστορία των δραστηριοτήτων.

Είναι φανερό, ότι οι επιπτώσεις κάθε έργου σε κάθε μια από τις παραπάνω επί μέρους διαστάσεις του περιβάλλοντος μπορεί να είναι διαφορετικές για το στάδιο κατασκευής, το στάδιο λειτουργίας ή το τελευταίο στάδιο μετά το τέλος του χρόνου ζωής του έργου.

Το τεύχος συντάχθηκε και πιστεύουμε ότι σύντομα το ΤΕΕ θα αναλάβει την έκδοση και διανομή του. Ποια η χρησιμότητά του; Το αποκαλέσαμε τεύχος-μήνυμα. Γιατί σηματοδοτεί μια αναπόφευκτη στροφή στην καθημερινή επαγγελματική πρακτική του πολιτικού μηχανικού. Γιατί

είναι ένα κάλεσμα προς το συχνά ανυποψίαστο συναδέλφο για προσοχή και διακριτικότητα. Γιατί υποδεικνύει την ανάγκη της πολυεπιστημονικής συνεργασίας με τους κάθε φορά πιο ειδικούς.

Έχουμε την τύχη να ζούμε σ' ένα τόπο που η γεωγραφία του, η κλίμακά του, η ιστορία του τον κάνουν ιδιαίτερα ευαίσθητο στα μεγάλα έργα. Κλίμακα και ιστορία δεν τραυματίστηκαν, γιατί επί αιώνες αυτός ο τόπος παρέμεινε λίγο πολύ απομονωμένος. Σήμερα συνηθίζουμε στην ιδέα να τον αντιμετωπίζουμε σαν ένα κομμάτι του ευρύτερου γεωγραφικού και οικονομικού χώρου της Ευρώπης. Είναι επείγον να σχεδιάσουμε με προσοχή

τους αναπόφευκτους μετασχηματισμούς, αν θέλουμε να διατηρήσουμε την ταυτότητά μας, αλλά και να επιβιώσουμε. Σας ευχαριστώ.

Πρόεδρος (B. Αμπακούμκιν): Ευχαριστούμε τον κ. Βλαστό για τη συνοπτική παρουσίαση της ανακοίνωσής του. Λαμβάνω σημείωση για την ευχή που εξέφρασε για το θέμα της εκδόσεως από το ΤΕΕ. Νομίζω θα πραγματοποιηθεί. Και προχωρούμε στα δεύτερο ομιλητή-εισηγητή, τον Πρόεδρο του Συλλόγου Υγιεινολόγων Μηχανικών Ελλάδος, τον κ. Κατσαράκη, Καθηγητή ΤΕΙ Αθηνών.

Θέμα: Προβληματισμοί πάνω στη μεθοδολογία αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων του λεκανοπεδίου της Αθήνας.

Εισηγητής: Σύλ/γος Υγιειν/γων Μηχ/κών και Μηχ/κών Τεχνολογίας Περιβ/ντος Ελλάδος (Σ.Υ.Μ.Ε.).

Παρουσιαστής: Γ. Κατσαράκης διπλ. υγιεινολόγος μηχανικός, καθηγητής ΤΕΙ Αθήνας, πρόεδρος Σ.Υ.Μ.Ε.

Αγαπητοί Συνάδελφοι, Κυρίες και Κύριοι,

Στην προσπάθεια προσέγγισης του αντικειμένου της εισηγήσεώς μας, διαπιστώσαμε ότι το κρίσιμο πρόβλημα για την Αθήνα αυτή τη στιγμή είναι το νέφος, μια που έχει πάρει εκρηκτικές διαστάσεις τον τελευταίο καιρό, και σ' αυτό θα είχε ενδιαφέρον να εστιάσουμε την παρουσίασή μας. Όμως, μια πιο ψύχραιμη θεώρηση του προβλήματος, μας οδήγησε στη διαπίστωση, ότι μια τέτοια παρέμβαση είναι αποπροσανατολιστική για το όλο θέμα, δεδομένου ότι η περιβαλλοντική κρίση της Αθήνας οφείλεται σε μια σειρά από περιπλοκα επιμέρους προβλήματα και η απομόνωση ενός μόνο από αυτά κινδυνεύει να αποκρύψει το μέγεθος του όλου θέματος.

Είναι χαρακτηριστικό, για παράδειγμα, ότι κατά καιρούς η Πολιτεία αλλά και το ΤΕΕ έχουν απασχοληθεί με περι-

βαλλοντικά προβλήματα της Αθήνας, που σήμερα χωρίς να πάψουν να υπάρχουν, έχουν περάσει στο περιθώριο, όπως για παράδειγμα το αποχετευτικό με τις πλημμύρες, τις χαβούζες, τη ρύπανση του Σαρωνικού κλπ. Κατά τη γνώμη μας, αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι η αντιμετώπισή τους ήταν αποσπασματική και δεν βασιζόταν σε μια συνολική, επιστημονικά τεκμηριωμένη και μακρόπνοη περιβαλλοντική πολιτική. Η παραπάνω προσέγγιση έχει σαν αποτέλεσμα να ξεχνιέται το αρχαίο ρητό «κάλλιον προλαμβάνειν παρά θεραπεύειν» και έτσι οι κάτοικοι του Λεκανοπεδίου, παρά το γεγονός ότι είναι οι αποδέκτες της σκληρής πραγματικότητας, παραμένουν παθητικοί θεατές σ' αυτή.

Αλλά ας δούμε χωριστά τα βασικά περιβαλλοντικά προβλήματα του Λεκανοπεδίου της Αθήνας και πρώτα από ό-